

ØKOKRIM

25

ÅRSRAPPORT 2013

- Verner viktige verdier

Publisert
Mars 2014

Trykk
600

Layout
Lillian Nordby Øktner, ØKOKRIM

Foto (der annet ikke er nevnt)
Leif Ingvald Skaug

Kontakt

Postadresse: Pb. 8193 Dep, NO-0034 OSLO
Adresse: C.J. Hambros plass 2 C, 0164 OSLO

Telefon sentralbord: +47 23 29 10 00

Tipstelefon: +47 23 29 11 00

Faks: +47 23 29 10 01

E-post: post.okokrim@politiet.no // desken.okokrim@politiet.no

Nettside
www.okokrim.no

Leder

25 år med vern av viktige verdier

ØKOKRIM-sjef **Trond Eirik Schea**

Mesteparten av ØKOKRIMs ressurser har i 2013, som tidligere år, blitt brukt til å produsere straffesaker. Dette er hovedstrategien for å oppnå vårt hovedmål om allmennprevensjon. I tillegg har våre dyktige medarbeidere ytt bistand til politidistriktenes økoteam og bygget kompetanse både hos dem og hos andre partnere. ØKOKRIM har også drevet finansiell etterretning med basis i rapporter om mistenkelige transaksjoner. Målene som ble satt for enheten i 2013, er i stor grad innfridd.

Truslene fra kriminell virksomhet innenfor ØKOKRIMs områder er ikke mindre i dag enn hva de har vært de siste to årene, og det er ingenting som tyder på at omfanget vil minske i løpet av de neste to årene. Det er flere typer lovbrudd som stadig øker i volum, de utføres på en stadig mer profesjonell måte, og de blir stadig mer krevende å etterforske og føre for retten. Utfordringen for ØKOKRIM og andre som bekjemper økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet, har økt over flere år.

I 2014 er ØKOKRIM 25 år. Jubileet vil bli markert på ulike måter – også ved at denne årsrapporten inneholder historiske linjer i noe større omfang enn vanlig, og ved at det gjengis noen hilsener. ØKOKRIMs utvikling gjennom disse 25 årene er beretningen om en organisasjon med et forholdsvis uendret mandat som like fullt er i rivende utvikling. Dette har vært nødvendig ikke minst for å holde tritt med den meget raske innovasjonstakten i omgivelsene rundt våre kriminalitetskategorier. Men det aller viktigste ved

jubileet er å fremholde det som dypest sett var tanken ved etableringen i 1989: å skaffe politi- og påtalemyndigheten en muskel som evner å gå etter de mest ressurssterke aktørene i samfunnet når de begår straffbare handlinger. Opplevs det slik at disse går fri mens de mindre ressurssterke må stå til ansvar, taper hele strafferettspleien legitimitet.

Politi- og påtalemyndigheten trenger mer enn noen gang et sterkt kraftsentrum for innsatsen mot

«Det aller viktigste ved jubileet er å fremholde det som dypest sett var tanken ved etableringen i 1989: å skaffe politi- og påtalemyndigheten en muskel som evner å gå etter de mest ressurssterke aktørene i samfunnet når de begår straffbare handlinger.»

økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet. ØKOKRIMs medarbeidere er opptatt av å kontinuerlig utvikle ny kompetanse, ny arbeidsmetodikk og nye løsninger. Norsk politi er inne i sin mest gjennomgripende endringsprosess på mange årtier. ØKOKRIM har ambisjon om å bli en stadig bedre bidragsyter til den samlede politiinnsatsen mot økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet.

457

1028/87 RM/SA ✓

22.4.87

Justisminister Helen Bøsterud
Justisdepartementet
Postboks 8005 Dep.,
0030 OSLO 1

EFFEKTIVISERING AV ETTERFORSKING I ØKONOMISKE STRAFFESAKER

./.

Vedlagt oversendes resultatet av det foreløpige arbeid med denne særdeles viktige sak. Et virkelig løft på dette området ville være et kriminalpolitisk reformarbeid av største betydning. Jeg står naturligvis til disposisjon med videre rådgivning hvis det er ønskelig.

For ordens skyld nevnes at innholdet av mitt notat ikke vil bli meddelt pressen. Jeg vil kun begrense meg til å si - hvis jeg blir spurt - at mitt bidrag er sendt departementet til videre behandling.

Med hilsen

Georg Fr. Rieber-Mohn

EFFEKTIVISERING AV ETTERFORSKING I ØKONOMISKE STRAFFESAKER

1. Bakgrunnen.

Umiddelbart etter at jeg tiltrådte embetet som riksadvokat begynte jeg å syle med tanker om en ny giv i etterforskningen av økonomiske straffesaker av mer avansert og sofistikert karakter. Dette er et forsømt kriminalpolitisk område, til tross for at det synes å være en utbredt politisk og faglig vilje til i sin alminnelighet å styrke kampen mot den økonomiske kriminaliteten. Det som har vært savnet, er mer konkrete handlingsorienterte og målrettede initiativ. I mellomtiden har politi og påtalemyndighet lidd en rekke nederlag i saker på dette område. Ingen er i tvil om at samfunnet - fellesskapet - årlig unndras enorme beløp som følge av straffbare brudd på skatte- og avgiftslovgivning, tolllovgivning, valutalovgivning m.v. I takt med et økende antall konkurser, synes det også som om forbrøytelser i gjeldsforhold har økt betraktelig i de senere år. I disse tilfelle er ofte næringslivet selv offer for kriminaliteten. Vårt lands tradisjonelt åpne og utadvendte næringsliv, kombinert med et høyt skatte- og avgiftsnivå innenlands, har ført til at mye av den økonomiske kriminalitet har internasjonale forgreninger. Denne side ved kriminaliteten er antakelig forsterket i løpet av de irene Norge er blitt en oljenasjon. Kriminalitetens internasjonale forgreninger synes ofte å føre til de såkalte "skatteparadis" på kanal-øyene eller i Karibien.

«Umiddelbart etter at jeg tiltrådte embetet som riksadvokat begynte jeg å syle med tanker om en ny giv i etterforskningen av økonomiske straffesaker av mer avansert og sofistikert karakter. Dette er et forsømt kriminalpolitisk område.»

Georg Fr. Rieber-Mohn

INNKOMMET
ØKOKRIM
02 JAN 1991

DET KONGELIGE JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

KONTOR: AKERSGT. 42 · TLF. (02) 34 90 90 · TELEFAX (02) 34 95 30 · TELEX 21 403 JDEP N
POSTADRESSE: POSTBOKS 8005 DEP., 0030 OSLO 1

ØKOKRIM

Postboks 8193 Dep.

Brev./Sakenr.	Dok.nr.
215/211	7
Arkiv nr.	Dato
531	7/5
Vedl.nr.	Saksbeh.
93	
	Unntatt off. §

ØKOKRIM	
S.nr.	00002 02.01.91
ARK.	
NR.	501.4 SB 108/AG

Deres ref.

132/90/LOB
371/90/AG

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)

7907/90 A-A LW/tjs

Dato

28-12-1990

Fugen merknader.
T.e.
3/1-91/ksr

ØKOKRIM - PÅTALEINSTRUKSEN

Det vises til riksadvokatens brev av 10.10.90 til departementet vedlagt
gjenpart av brev fra ØKOKRIM til riksadvokaten av 10.9.90.

Til orientering oversendes utkast til Kongelig resolusjon om nytt kapittel 35
i påtaleinstruksen som vil bli fremmet umiddelbart på nyåret. Utkastet er i
det alt vesentlige i overensstemmelse med ØKOKRIM's utkast, modifisert i
henhold til riksadvokatens merknader, jf brev av 21.05.90, og med enkelte
redaksjonelle endringer.

Med hensyn til kompetansen til å behandle økonomiske saker i forbindelse
med narkotikaforbrytelser, har departementet tatt riksadvokatens
merknader til følge, jf brev av 10.10, og foreløpig blitt stående ved en
uendret regel om ØKOKRIM's primærkompetanse. Det legges til grunn at
den foreslåtte bestemmelsen i utk. § 35-8 vil gi tilstrekkelig grunnlag for å
overlate til enheten å behandle eller bistå i slike saker etter
påtalemyndighetens vurdering i det enkelte tilfelle.

Likelydende brev er sendt riksadvokaten.

Etter fullmakt

Anne Cathrine Frøstrup
Anne Cathrine Frøstrup
underdirektør

Lars Winsvold
Lars Winsvold
konsulent
saksbehandler
(Tlf.: 02 - 34 54 40)

./.. Vedlegg

(UTKAST)

KONGELIG RESOLUSJON OM ENDRING I
PÅTALEINSTRUKSEN (FASTSATT VED KONGELIG
RESOLUSJON 28 JUNI 1985) - DEN SENTRALE ENHET
FOR ETTERFORSKING OG PÅTALE AV ØKONOMISK
KRIMINALITET OG MILJØKRIMINALITET (ØKOKRIM)

1. Innledning

I samråd med Den sentrale enhet for etterforskning og påtale av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet (ØKOKRIM) og riksadvokaten, foreslår departementet at reglementet for enheten (fastsatt ved Kongelig resolusjon 25 august 1989), med noen mindre endringer inntas som nytt kapittel 35 i påtaleinstruksen.

Bakgrunnen er at det anses hensiktsmessig å ha reglene som angår påtalemyndigheten samlet i påtaleinstruksen. Reglementet for ØKOKRIM inneholder også noen bestemmelser av mer administrativ og generell karakter. Når reglementet nå innarbeides i påtaleinstruksen er det fra et informasjonssynspunkt en vesentlig fordel at også disse bestemmelsene tas inn. Enhetens generelle oppgaver - rådgiving, høring, etterretning og internasjonalt samarbeid - er viktige sider av virksomheten, og det er betydningsfullt at andre institusjoner blir kjent med denne delen av arbeidsområdet. For sammenhengens skyld er det også hensiktsmessig at reglementets bestemmelse om enhetens politikompetanse i henhold til politiloven § 3 inntas i påtaleinstruksen.

2. Endringer i reglementet for enheten

Med bakgrunn i forslag fra ØKOKRIM-enheten inntas samtidig noen mindre justeringer i reglementet for denne. Nåværende reglement fastsetter i pkt 9 at riksadvokaten kan bestemme at sak som ikke omfattes av enhetens primære saksområde skal behandles av enheten "såfremt saken er relatert til økonomisk kriminalitet eller miljøkriminalitet". Dette foreslås endret til at riksadvokaten kan treffe slik beslutning "i særskilte tilfelle", jf utkast til § 35-8 annet ledd. Utgangspunktet for beslutning om behandling etter bestemmelsen vil fortsatt være at saken er relatert til økonomisk kriminalitet eller miljøkriminalitet, men den avverger at det reises tvil om

«I samråd med Den sentrale enhet for etterforskning og påtale av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet (ØKOKRIM) og riksadvokaten, foreslår departementet at reglementet for enheten (...), med noen mindre endringer inntas som nytt kapittel 35 i påtaleinstruksen.»

OK 2 KRIM
2008-2009

Jubileumshilsen

ØKOKRIM – 25 års jubilæumshilsen

Eva Fröjelin, Ekobrottsmyndigheten (Sverige) & **Jens Madsen**, Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet (SØIK – Danmark) (Foto: Ekobrottsmyndigheten / SØIK)

Efterforskning og strafforfølgning af økonomiske forbrydelser er gennem årene blevet stadig mere udfordrende. I takt med samfundsudviklingen er kompleksiteten i sagerne og opgavevaretagelsen øget kraftigt. Lovgivningen er blevet mere kompleks, og det stiller store krav til specialisering hos myndigheder, der arbejder med økonomisk kriminalitet. Den moderne teknologi giver nye kriminalitetsformer og kriminalitetsmuligheder, og sidst men ikke mindst har den øgede internationalisering i samfundet betydet, at en meget stor del af straffesagerne har forgreninger til to eller flere andre lande. Samlet betyder det, at samarbejde, erfaringsudveksling og koordination med andre nationale og internationale myndigheder er en helt afgørende forudsætning for bekæmpelse af økonomisk kriminalitet.

Det er derfor med stor glæde, at ØKOKRIMs søsterorganisationer i Sverige og Danmark – Ekobrottsmyndigheten og Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet (SØIK) – i dag kan konstatere, at vi i gennem 25 år har haft et tæt og særdeles udbyttegivende samarbejde med ØKOKRIM.

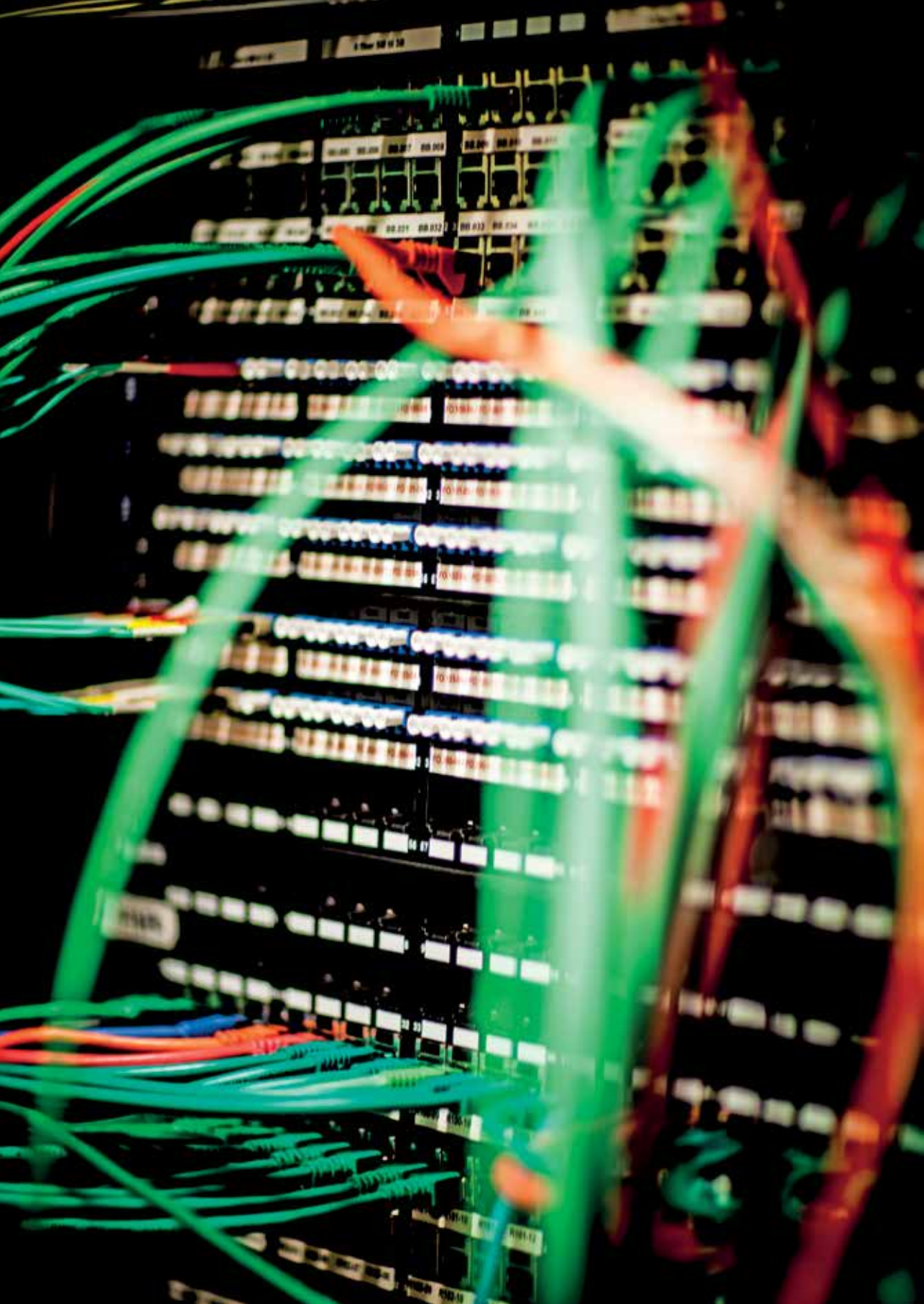
Dette samarbejde bliver cementeret ved de årlige nordiske Øko-konferencer, hvor økokrim-myndighederne i Norge, Sverige, Danmark, Island og Finland mødes. I starten drejede konferencerne sig om gensidig orientering om ny lovgivning, principielle domme og nye trends inden for økonomisk kriminalitet. I dag udveksler vi også erfaringer om udvikling af organisationernes opgavevaretagelse. De senere år har emner som metodeudvikling af arbejdsprocesser, effektivisering og styring af de meget omfattende sagskomplekser samt emner som ledelse og kompetenceudvikling fyldt mere på konferenceprogrammerne.

Men det är naturligtvis inte bara vid de årliga kon-

ferenserna att det är kontakt mellan ekobrottsmyndigheterna i Norden. På så vis har Ekobrottsmyndigheten i Sverige och SØIK i Danmark fortlöpande – och i ökande grad – haft ett mycket gott samarbete med ØKOKRIM i operativa ärenden, där medarbetarna beskriver bemötandet från ØKOKRIM som mycket snabbt, välfungerande och lika effektivt som om vi hörde under samma myndighet. Särskilt på området inom brottslighet på finansmarknaden och på området för konkurrensrätt har utbytet varit mycket gott, men även i operativa ärenden som till exempel utbyte av praxis, lagstiftning och goda arbetsmetoder. Vidare har ØKOKRIM varit en förebild för ekobrottsmyndigheterna när det gäller att arbeta i team, vilket är en viktig del av det vi kallar EBM-modellen. Det att flera yrkeskategorier tillsammans tar tag i ett ärende eller ett problemområde i gemenskap redan från början har sedan tidigare visat sig vara en framgångsrik metodik för att bekämpa denna komplicerade och resurskrävande brottslighet.

Gennem dette samarbejde er der gennem årene oparbejdet et nært personkendskab til både ledere og medarbejdere i ØKOKRIM. Vi sætter stor pris på dette personkendskab, som har været båret af gensidig respekt og sympati. De ledere og medarbejdere, vi har mødt fra ØKOKRIM, har i høj grad medvirket til, at samarbejdet er foregået smidigt, uformelt og inspirerende. Og det er værdifuldt i den fælles kamp mod økonomisk kriminalitet.

Vi ønsker ledere og medarbejdere i ØKOKRIM hjertelig til lykke med 25 års jubilæet, og vi ser frem til samarbejdet med jer om det fordybende samarbejde vi har indledt mellem vores kriminalefterretnings-tjenester, både hvad angår efterretningsbilledet, metode og analyse.

Jubileumshilsen

Kjære ØKOKRIM

Leder **Erik Keiserud**, Advokatforeningen (Foto: Elisabeth Tollisen)

Vi lever i en tid med raske endringer, der alt profesjonaliseres og internasjonales i stadig hurtigere tempo. Erfaringer og innsikt utveksles på tvers av nasjoner, profesjoner, organisasjoner og selskaper – og læringskurven blir stadig brattere.

Dessverre gjelder dette også for mange kriminelle. Bedrageri, hvitvasking, korrupsjon, skatteunndragelser, miljøkriminalitet, innsidehandel og annen alvorlig kriminalitet utføres med økende innsikt ikke bare i finans- og næringsvirksomhet, men også i myndighetsutøvelse og etterforskningsmetoder. Samtidig antar kriminaliteten stadig nye former.

Dette er kriminalitet som kun kan møtes av et etterforsknings- og påtalemiljø med høy politifaglig innsikt og tung kompetanse innenfor økonomi- og miljøkriminalitet, både nasjonalt og internasjonalt. Gjennom de 25 år som har gått siden ØKOKRIM ble etablert, har ØKOKRIM bygget opp kompetanse og erfaring som er viktig i bekjempelsen av økonomi- og miljøkriminalitet.

Den kriminaliteten som ØKOKRIM har ansvar for å avdekke og påtale, er en kriminalitet som i mange tilfeller truer grunnlaget for hele vår samfunnsmodell. Den truer konkurranseevnen til lovlidige bedrifter, den underminerer det offentlige inntektsgrunnlag, den svekker tryggheten for investeringer og arbeidsplasser, den skader tilliten til organisasjoner og myndigheter,

visse former for miljøkriminalitet truer naturgrunnlaget. Ja, får denne kriminaliteten utvikle seg uten kompetent motstand, kan den true velferdsstaten.

Den som har et viktig mandat, har et stort ansvar. Ikke bare for å nå sine mål, men også for å ivareta de verdier som gjør at innsatsen er verdt det. Vi i Advokatforeningen har naturlig nok fokus på siktedes rettigheter og rettssikkerhet og på at politi- og etter-

«Kriminaliteten vil utvikle seg videre i stadig raskere tempo. Jeg føler meg trygg på at dere vil gjøre det samme.»

forskningsfaglige prosesser må tåle advokatenes og medienes kritiske søkelys. Dette er ikke fordi vi ønsker noe annet enn dere, men fordi vi har samme mål. Som dere ønsker også vi å bevare vår samfunnsmodell – på modellens premisser.

På vegne av Advokatforeningen vil jeg takke ØKOKRIM for innsatsen gjennom 25 år, og ønske lykke til med fremtiden. Kriminaliteten vil utvikle seg videre i stadig raskere tempo. Jeg føler meg trygg på at dere vil gjøre det samme.

ØKOKRIM-tall gjennom 25 år

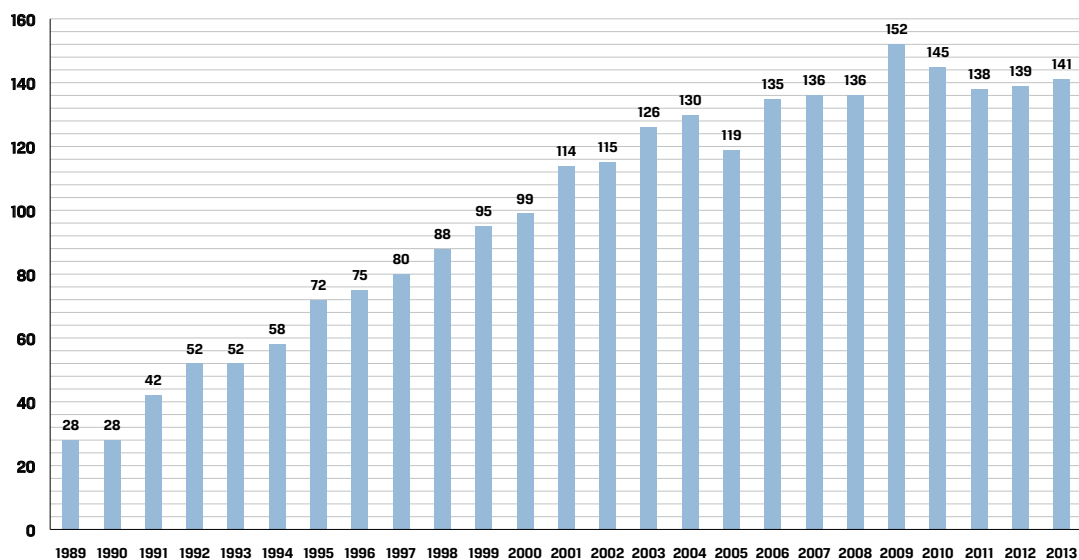
Ressurser

	Enhet	1994	1999	2004	2009	2013
Budsjett (hjemlet tildeling per 31. 12.) ¹⁾	Mill. kr	41 406'	64 772'	111 428'	120 897'	147 144'
- Hvorav lønnskostnader utgjør:	Mill. kr	18 734'	38 135'	67 308'	82 179'	103 608'
- Hvorav driftskostnader utgjør:	Mill. kr	19 475'	25 312'	43 871'	38 002'	43 267'
Årsverk (ansatte per 31. 12.) ²⁾	Antall	58	95	130	152	141

1) Øremerkede midler er ikke medregnet.

2) ØKOKRIM har tidligere rapportert tallet på stillingshjemler (faste og engasjement). Fra og med 2010 rapporterer vi årsverk (ansatte per 31. desember).

Stillinger

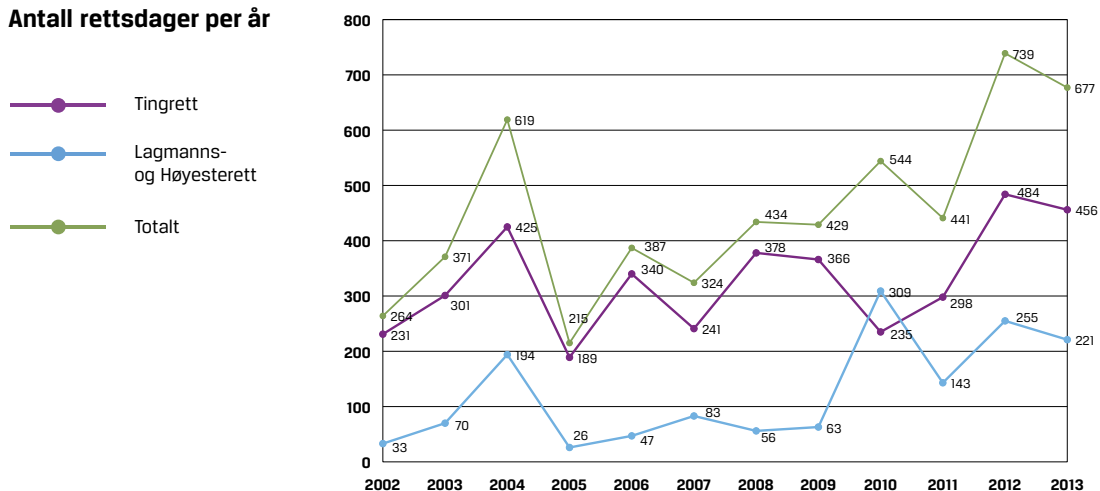

Resultater

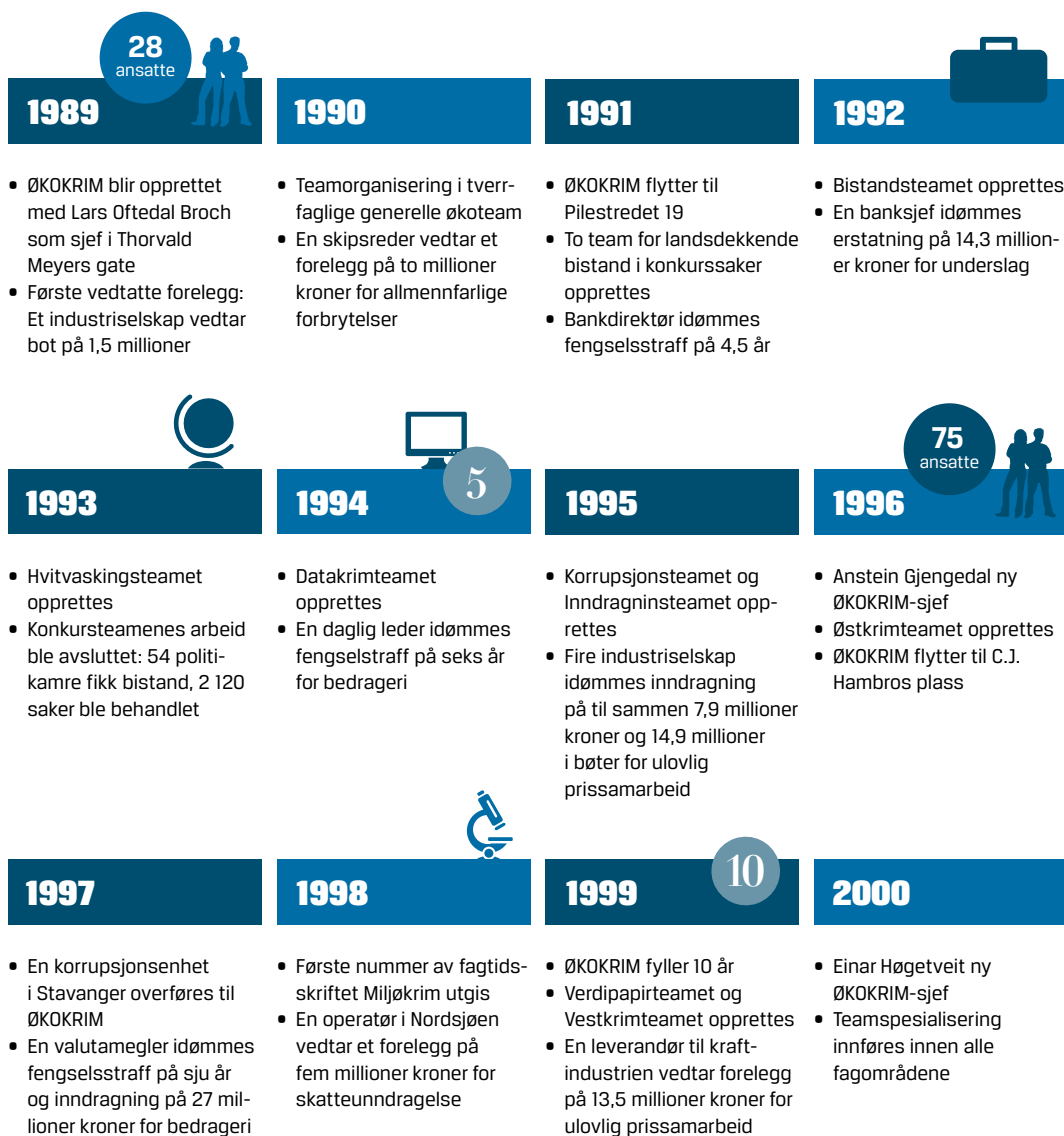
Nøkkeltall	Enhet	1994	1999	2004	2009	2013
Domfellelse i rettskraftige avgjørelser	%	*	87	91	86	66
Oppklaring	%	*	91	92	93	77
Rettssaker (tingrett/lagmannsrett/Høyesterett)	Antall	19	52	46	40	33
Rettskraftige avgjørelser	Antall	52	76	85	42	48
Rettskraftige økonomiske reaksjoner	Mill. kr.	21	50	129	21	119
Påtalevedtak (positive)	Antall	62	85	59	46	23
Nye sakskompleks	Antall	42	87	40	26	20
Sakskompleks under etterforskning	Antall	41	**	47	39	21
Saksbehandlingstid	Dager	240	239	176	314	499
Bistandssaker ***	Antall	216	127	257	53	48
Meldinger om mistenkelige transaksjoner	Antall	160	788	6 082	6 161	4 272

* I 1994 hadde vi ikke samme registreringssystem som vi har i dag, slik at vi i ettertid finner ut hvilken domfellelse- og oppklaringsprosent vi hadde. ** For året 1999 har vi ikke tall for sakskompleks under etterforskning. *** Når det gjelder nedgangen i antall bistandssaker så skyldes dette at Politiets datakriminalitetscenter ble overflyttet til Kripos i 2005.

Antall rettsdager per år

ØKOKRIM år for år

- Østkrimteamet nedlegges
- En fjørfeprodusent idømmes erstatning på 72,5 millioner kroner og 11,7 millioner i inndragning for blant annet brudd på tolloven
- Datakrimteamet utvides til å bli Politiets datakriminalitetsenter og flytter til Bryn
- Daglig leder i et fiskeriforedlingselskap idømmes fengselsstraff på 7,5 år for mva-bedrageri
- Offisiell åpning av Politiets datakriminalitetsenter
- En avdelingsdirektør idømmes fengselsstraff på 5,5 år og erstatning på 11,5 millioner kroner i inndragning for korrupsjon
- ØKOKRIM fyller 15 år
- MMI-undersøkelse: 97 prosent av befolkningen kjenner til ØKOKRIM
- Subsidierteamet opprettes
- Et stort norsk oljeselskap vedtar et forelegg på 20 millioner for korrupsjon

- Korrupsjonsenheten i Stavanger nedlegges
- En daglig leder idømmes fengselsstraff på seks år og 9,1 millioner i inndragning for blant annet bedrageri
- Hvitvaskingsteamet endrer navn til Enheten for finansiell etterretning (EFE)
- En forretningsmann idømmes fengselsstraff på 5,5 år og 32,1 millioner i erstatning for blant annet mva-bedrageri
- Heleri- og hvitvaskings-teamet opprettes
- Daglig leder i et finansieringsselskap idømmes fengselsstraff på ni år og erstatningskrav på 1,17 milliarder for bedrageri
- ØKOKRIM/Finanstilsynet lanserer hvitvasking.no
- Høyesterett bestemte at all ankenektelse skal begrunnes
- Heleri- og hvitvaskings-teamet endrer navn til Hvitvaskingsteamet

- Trond Eirik Schea ny ØKOKRIM-sjef.
- ØKOKRIM fyller 20 år
- ØKOKRIM starter etterforskning i den såkalte «Stortingspensjonssaken»
- Bot på 12 millioner til DnB NOR ASA for brudd på verdipapirhandeloven
- Tidligere vannverksjef dømt av lagmannsretten til 7,5 års fengsel
- ØKOKRIMs trusselvurdering for 2011–12 utgis
- To års fengsel for korrupsjon i «Store Norske»-saken
- Bøter og inndragning etter felles aksjon med Toll-, Skatt-, og Fiskeridirktoratet mot tolljuks
- Subsidierteamet legges ned
- Okokrim.no kåret til årets statlige nettsted (Difi)
- Mann dømt til seks års fengsel for organisert økonomisk kriminalitet
- ØKOKRIMs hittil lengste rettssak starter (9 måneder)
- Fengselsdommer i to gjenopptakelsessaker
- ØKOKRIM gir ut håndbok om inndragning

- Punktum i Stortingspensjonssaken: Mann dømt til et halvt års betinget fengsel for grovt uaktsomt bedrageri
- Mann dømt til fengsel for omsetning av uekte Hamsun- og Ibsen-dokumenter
- ØKOKRIMs trusselvurdering for 2013–14 utgis

ØKOKRIM-saker gjennom 25 år

Dommer / Ubetinget fengsel

Dato	Sak/domfelt	Dom
17.2.94	Daglig leder	6 års fengsel for grovt bedrageri og utroskap
18.3.97	Investeringsdirektør	7 års fengsel for grov utroskap og bedrageri
15.10.97	Advokat	5 års fengsel for grovt underslag
22.3.99	Daglig leder	5 års fengsel for grovt bedrageri
24.6.99	Selvstendig næringsdrivende	7,5 års fengsel for narkotikaforbrytelser
17.10.01	Bedriftseier	5 års fengsel for grov tollovertredelse og bedrageri
26.2.02	Bedriftsleder	7,5 års fengsel for grov utroskap og skattesvik
3.4.03	Innkjøpssjef (UNICEF)	5,5 år for grov utroskap
10.3.05	Leder i aksjeselskap	6 års fengsel for uriktige opplysninger om selskap, grovt bedrageri
30.1.07	Økonomisjef (Røde Kors)	5,5 års fengsel for grov utroskap og bestikkelser
28.11.07	Finansmann (Finance Credit)	7 års fengsel for grove bankbedragerier
3.4.08	Regnskapsfører (Drosjesaken)	8 års fengsel for grovt skattesvik og regnskaps-kriminalitet
12.6.10	Vannverkssjef	7, 5 års fengsel for grov korrupsjon og utroskap
5.4.11	Selvstendig næringsdrivende/ konsulent	5 års fengsel for investeringsbedragerier
19.1.12 / 5.9.13	Leder/styreleder og rådgiver (Vest Tank)	Strengeste for miljøkrim: 2 års fengsel for leder, 2 år og fem måneder for styreleder og tre måneder for rådgiver for miljøkriminalitet (forurensing etc.)
15.1.13	Bedriftsleder	5,5 års fengsel for momsbedrageri
18.4.13	Stålhandler	6 års fengsel for grov utroskap
21.5.13	Politimann	7,5 års fengsel for grove bedragerier
27.8.13	Tømmermester (Røde Kors-saken)	6 års fengsel for grov utroskap og bestikkelser

BØTER LAGMANNSRETT

Merk: Dato i tabellene viser dato for rettskraftig dom

Dommer / Største bøter i dommer

Dato	Sak/domfelt	Dom
29.12.95	Industribedrifter	5,5 millioner og 5,3 millioner i bot for brudd på prisloven
7.9.04	Transportselskap	6 millioner i bot for grovt bedrageri

Strengeste økonomiske reaksjoner

	År	Reaksjon
Erstatning	2007	Cirka 1,1 milliarder (Finance Credit)
Inndragning *	1997	Cirka 27 millioner (investeringsdirektør)
	2011	Cirka 30 millioner (finansmann)
Totalsum økonomiske reaksjoner 1989–2013 = Cirka 2,3 milliarder kroner		

* Bare verdiinndragning, gjenstandsinndragning ikke inkludert.

Vedtatte forelegg

Dato	Sak/domfelt	Vedtatt forelegg
30.4.99	Kraftselskap	13,5 millioner i bot for ulovlig samarbeid
8.10.01	Industrielskap	Forelegg på 4 millioner for forurensing
28.1.02	Mobilselskap	2 millioner bot + 8 millioner inndragning for konkurransekriminalitet
14.10.04	Oljeselskap	20 millioner i bot for påvirkningshandel, utland
19.2.10	Bankkonsern	12 millioner i bot + 14 millioner i inndragning for brudd på verdipapirhandelloven
24.10.13	Oljeselskap	20 millioner i bot for markedsmanipulasjon

Gjenåpningssaker

Norge ble i 2008 kritisert av FNs Menneskerettighetskomité for den norske ankesilingspraksisen med å nekte anker uten å begrunne det. Høyesterett avgjorde senere samme år at lagmannsrettens ankesiling i straffesaker måtte begrunnes, og i oktober 2010 fastslo samme instans at saker som er nektet anke uten begrunnelse, kan søkes gjenopptatt.

Det ble i denne forbindelse søkt om gjenopptakelse av 13 ØKOKRIM-saker. Av disse ble to forkastet av Gjenopptakelseskomisjonen. Av de elleve sakene som ble tatt opp igjen, ble to anker trukket tilbake (Røde Kors), slik at tingrettens dommer fra 2004 og 2005 igjen ble rettskraftige. Tre anker ble nektet fremmet, og seks saker ble gjenopptatt med følgende resultat:

Dato	Sak/domfelt	Dom
18.1.12	Mann	1,5 års betinget for narkotika og heleri
15.11.12	Administrerende direktør (Sponsor Service)	4,5 års fengsel for grove bedragerier og regnskapsmanipulasjon (hvorav ett år betinget)
15.1.13	Bedriftsleder	5,5 års fengsel for momsbedrageri
21.5.13	Eks-politimann	7,5 års fengsel for grove bedragerier
27.8.13	Byggmester (Røde Kors-saken)	6 års fengsel for grov utroskap og bestikkelse
2014	Finance Credit	Dom ventes i 2014

Viktige høyesterettsavgjørelser

Dato	Avgjørelse
April 2005	Første dom for brudd på generalklausulen mot miljøkrim, straffeloven § 152 b
September 2005	Om straff ved svindel med offentlige overføringsordninger. (Tidligere økonomidirektør i Ofotens og Vesteraalens Dampskibsselskap (OVDS) dømt til to års ubetinget fengsel for grovt bedrageri.)
September 2006	Hittil strengeste straff for innsidesak. (Skjerpet straffen til seks måneders fengsel for tidligere finansdirektør for misbruk av innsideinfo.)
Februar 2007	Ulovlig innsidehandel skal normalt straffes med ubetinget fengsel.
Oktober 2008	Avklaring av foretaksansvaret ved selskapsendringer.
Januar 2009	Første høyesterettsdom for kursmanipulasjon.
Juni 2010	Kildevernet gjelder i nettmedier (utgiver av nettmedier kan nekte å utlevere identiteten til en nettdebattant selv om det er mistanke om kriminalitet).
November 2010	Revisor kan straffes for medvirkning til brudd på regnskapsloven.
Desember 2010	Pengeoverføringer fra klientkonti: Taushetsplikten gjelder.
Januar 2011	Bot for ulovlig bygging i strandsonen blir stående.
Februar 2011	Inndragning av 30 millioner kroner selv om verdien av utbyttet er tapt.
Mai 2011	Skjerpet straff for ulovlig rørgate i første høyesterettssak om vannressursloven.
September 2011	Journalister har vitneplikt når kilden er kjent.
November 2011	Streng bot kan gis i tillegg til fengselsstraff i skattesviksaker.
Januar 2012	Tidenes strengeste miljødom i Høyesterett. (Daglig leder i Vest Tank dømt til to års ubetinget fengsel.)
April 2012	Ikke krav til at det gjør målbart utslag i aksjekurs for at noe skal kunne defineres som ulovlig innsidehandel (Nettavissaken).
Juni 2013	Innsidehandel med obligasjoner gir ubetinget fengsel. (Høyesterett fastslår at straffen for innsidehandel med obligasjoner – og andre finansielle instrumenter – skal fastsettes etter samme norm som når det er innsidehandlet med aksjer.)

Miljøkriminalitet i 25 år

Georg Fredrik Rieber-Mohn startet en offensiv på slutten av 1980-tallet da han som riksadvokat gav uttrykk for at alvorlig miljøkriminalitet skulle prioriteres på lik linje med andre lovbrudd som utgjør alvorlige trusler mot menneskers liv og helse og samfunnets fellesgoder. Miljøkriminalitet ble tatt inn på riksadvokatens prioriteringsliste, og ØKOKRIM fikk ved opprettelsen også nasjonalt ansvar for bekjempelse av miljøkriminalitet. Før dette skjedde, var miljøkriminalitet et nærmest ukjent tema. Slik kriminalitet var ikke gjenstand for noen samlet juridisk og kriminalpolitisk analyse, og det var få straffesaker. I løpet av de 25 årene ØKOKRIMs miljøteam – og nå Miljøkrimavdelingen – har eksistert, har dette endret seg vesentlig. Miljøteamet har i denne perioden etterforsket og påtaleavgjort en rekke straffesaker. Flere av sakene er aktovert for domstolene, og en rekke saker har til slutt havnet i Høyesterett. Teamet har også utgitt fagbøker og artikler om miljøkriminalitet og arbeidsmiljøkriminalitet samt i flere år utgitt tidsskriftet Miljøkrim. Videre har teamet blant annet arrangert en rekke seminarer og bistått politidistriktene i svært mange saker.

Skjerpet kamp mot miljøkrim

Miljølovgivningen har gjennom de siste 25 årene blitt vesentlig skjerpet. Fra 1990 og frem til i dag har strafferammen blitt hevet og straffetrusselen skjerpet i mer enn 15 sentrale miljølover. Det gjelder blant annet generalklausulen mot miljøkriminalitet i straffeloven § 152 b, hvor alvorlig fauna-, natur- og kulturminnekriminalitet kan straffes med fengsel i inntil seks år, men inntil 15 år for forurensningskriminalitet som har medført noens død eller betydelig skade på legeme eller helbred. De fleste andre miljølover har fått hevet strafferammen til to års fengsel. De siste årene har

flere nye og viktige miljølover fått en strafferamme på opptil tre års fengsel. Det gjelder for eksempel Svalbardmiljøloven, havressursloven og naturmangfoldloven. Samlet sett gir endringene i strafferammene i miljølovgivningen inntrykk av et rettsområde som i sjeldent stor grad har vært i lovgivers søkelys. Det er vel knapt noe annet samfunnsområde der det strafferettslige vernet har blitt så kraftig styrket i løpet av en forholdsvis kort periode.

Miljø saker i Høyesterett

Rettspraksis har fulgt opp dette slik at det nå idømmes strengere straffer for miljøkriminalitet enn for kort tid siden. Siden 2001 har Høyesterett i en rekke miljøkriminalitetssaker som ØKOKRIM har aktovert, uttalt at miljølovgivningen de senere årene er blitt vesentlig skjerpet, og det er fulgt opp av rettspraksis. I Rt. 2011 side 10, som gjaldt en overtredelse av plan- og byg-

Norge har en vakker natur med rike ressurser. Miljøkriminalitet truer naturgrunnlaget og er viktig å bekjempe.

Miljøkriminalitet i Norge deles gjerne inn i lovbrudd som retter seg mot det ytre miljøet (forurensnings-, natur-, kunst- og kulturminnekriminalitet), og forhold som rammer det indre miljøet (arbeidsmiljøkriminalitet og arbeidsmarkeds kriminalitet). Miljøkriminalitet er ofte økonomisk motivert, og selv om slik kriminalitet kun utgjør cirka én prosent av alle anmeldte lovbrudd i Norge, er både mørketallene og konsekvensene store.

forskningen mer og mer mot bedriftsledelsen. Dette ble gjort blant annet i Vest Tank-saken, tankeeksplosjonen i mai 2007 i Gulen kommune. Der ble ikke bare foretaket straffet, men også styreleder, daglig leder og en rådgiver. De ble idømt henholdsvis to års, to år og fem måneders og 90 dagers fengsel. Nylig ble en akvakultursak påtaleavgjort ved at foretaket ble ilagt en bot i tillegg til at det ble tatt ut tiltale mot produksjonsjefen i selskapet.

ningsloven hvor en hytteeier hadde bygget ulovlig i strandsonen, skrev Høyesterett: «Denne utviklingen viser at lovgiveren – ikke minst på bakgrunn av en erkjennelse av det økende behovet for å verne miljøet – har vedtatt stadig strengere straffebestemmelser.» Videre skrev Høyesterett: «Behovet for strenge reaksjoner mot miljøkriminalitet illustreres også av utviklingen i lovgivningen de senere år.»

Denne utviklingen fulgte så Høyesterett opp i Rt. 2012 side 65 (Vest Tank-saken), der det igjen ble vist til tidligere avgjørelser om skjerpet straffenivå på miljøområdet. Disse avgjørelsene gir klar beskjed om et skjerpet straffenivå på miljøområdet generelt.

Lederansvaret

Bøtestraff er den vanligste reaksjonen i miljøsaker, selv om det også har blitt ilagt fengselsstraffer i mange av sakene. De senere årene har ØKOKRIM også rettet etter-

Verner livsgrunnlaget vårt

I den senere tid har det vært flere alvorlige miljøkriminalitetssaker som også dreier seg om økonomisk kriminalitet eller besparelse av utgifter. I tillegg finnes andre motiver som ivaretagelse av særinteresser, forlystelser på tvers av norsk lov, sosial prestisje, rovdyrhat og/eller manglende kjennskap til regelverket. Alle disse sakene viser hvordan miljøkriminalitet rammer fellesskapet og kommende generasjoner, og at presset på naturen stadig øker. Med det blir bekjempelsen av miljøkriminalitet enda viktigere. En fremtid der stendene er ødelagte av olje, spennende dyre- og planteliv i fjell og skog er utryddet og kulturminnene er gått tapt, er ikke lystelig tenkning for noen. Da hjelper det kanskje ikke å ha penger på bok. Det er derfor viktig at politiet og påtalemyndigheten kan håndtere disse alvorlige miljøkriminalitetssakene på en god og riktig måte. Der kan vi fortsatt bli bedre.

ØKOKRIMs antihvitvaskingsarbeid fra 1993 til 2014

Reglene om tiltak mot hvitvasking av penger er en direkte oppfølging av Norges forpliktelser etter EØS-avtalen. Ved vedtagelsen av § 2-17 i finansieringsvirksomhetsloven den 4. desember 1992 ble hvitvaskingsregelverket og rapporteringsplikten for første gang implementert i norsk rett. Som en direkte følge av dette ble Hvitvaskingsteamet ved ØKOKRIM opprettet 1. januar 1993 og i 2006 skiftet teamet navn til Enheten for finansiell etterretning (EFE). Teamets oppgave var å motta og analysere rapporter om mistenkelige transaksjoner som banker og forsikrings-selskaper var pålagt å sende inn. Bransjeaktørene var skeptiske til de nye pliktene, og det hjalp ikke på populariteten (midt i den polariserte EU-debatten) at de nye pliktene kom fra EU.

Plikten til å rapportere ved mistanke om straffbare handlinger som nevnt i straffeloven §§ 147 a og § 147 b (terrorfinansiering) ble vedtatt i 2002.

2003: Flere blir rapporteringspliktige

Frem til vedtagelsen av en ny hvitvaskingslov i 2003 gjaldt hvitvaskingsbestemmelsene i det vesentlige kun for finansinstitusjoner og forsikrings-selskaper. Loven av 2003 utvidet rapporteringspliktige til også å omfatte advokater, revisorer, regnskapsførere, eiendomsmeglere og forhandlere av dyre gjenstander, og reglene for hvordan informasjonen kunne formidles og brukes, ble betydelig endret.

Ved lovendringene i 2009 ble fokuset for alvor rettet mot de rapporteringspliktiges ansvar for fortløpende risikovurdering av både kunder og produkter. Bakgrunnen for dette var et ønske om at ressursene i kampen mot hvitvasking og terrorfinansiering i større grad måtte settes inn der trusselen var størst.

Bedre analyseverktøy

Analyseverktøyene- og metodene ved enheten har utviklet seg svært mye fra oppstarten i 1993 til i dag. Der man tidligere nesten utelukkende måtte basere seg på manuell innhenting og analyse av informasjon, utføres i dag store deler av bearbeidingen av informasjonen automatisk ved mottak av MT-rapporten, noe som allerede innledningsvis gir et omfattende bilde av de mistenkelige forholdene og et solid grunnlag for videre undersøkelser. En viktig milepæl i denne prosessen var utviklingen av IT-løsningen/-fagsystemet Ask.

Hvitvaskingsteamets datautstyr og analysekapasitet fikk betydelig kritikk da Financial Action Task Force (FATF) evaluerte det norske hvitvaskingsregimet i 2005, og dette resulterte i en større bevilgning til utvikling av en ny IT-løsning. Løsningen ble produksjonssatt og tatt i bruk i august 2008 og gir blant annet langt bedre muligheter for å se nettverk og større mengder transaksjoner i sammenheng enn tidligere.

FATF skal i løpet av 2014 evaluere EFE og det norske hvitvaskingsregimet på ny. For bedre å imøtekomme de forventninger og krav som internasjonalt nå settes til effektivitet også rent operativt, er EFEs arbeid nå i større grad enn tidligere rettet inn mot anmeldelser for brudd på straffeloven § 317 og samarbeidsprosjekter med kontrollmyndigheter.

Hvitvaskingskonferansen

EFE har sammen med Finans Norge og Finanstilsynet siden 2005 stått som arrangør av Hvitvaskingskonferansen, der rapporteringspliktige og ansatte innen

Hvitvasking omfatter alle handlinger som er med på å skjule at noe stammer fra en straffbar handling. Hvitvasking er alvorlig fordi kriminelle bruker ulovlig ervervede midler til å skaffe seg ellers lovlig goder – på den måten bidrar det til å undergrave den lovlige økonomien. Alle har ansvar for å påse at det de kjøper, mottar eller oppbevarer for andre ikke stammer fra en straffbar handling og det er også straffbart å hvitvaske utbytte fra straffbare handlinger man selv har begått.

politi- og kontrollmyndigheter samles for å diskutere aktuelle temaer innen hvitvasking og terrorfinansiering. Konferansen har blitt den viktigste arenaen for kunnskapsutveksling og nettverksbygging på anti-hvitvaskingsfeltet.

I november 2007 ble nettsiden hvitvasking.no åpnet. Siden eies og drives sammen av Finanstilsynet og ØKOKRIM og skal være et nettsted for oppdatert og relevant informasjon om hvitvasking.

Manglende rapportering

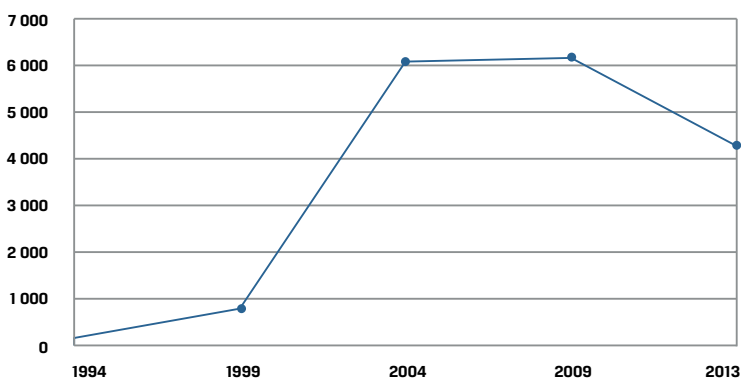
MT-rapporteringen i 2013 viser samlet sett en liten stigning, og det er naturligvis positivt. Mye tyder imidlertid på at det fortsatt er mange mistenkelige transaksjoner som forblir urapporterte. I forbindelse med prosjektet Norge rundt, jf. tiltak 5 i Regjeringens handlingsplan mot økonomisk kriminalitet, har EFE hatt møter med en rekke lokale banker. Rapporteringen fra de besøkte bankene har stort sett økt i antall og blitt kvalitativt sterkere i etterkant av besøkene.

Vi ser også at det er stor forskjell i antall MT-rapporter mellom jevnstore banker, at mindre banker rapporterer oftere enn langt større banker, og at enkelte bankers rapportering synker dramatisk uten at det er gode forklaringer til det. Vi mener dette viser at implementeringen og operasjonaliseringen av dette regelverket fortsatt ikke er tilstrekkelig ivaretatt blant mange av de rapporteringspliktige. Dette er bekymringsfullt, særlig fordi den risikobaserte tilnærmingen til hvitvasking og terrorfinansiering ble innført i loven av 2009 og nå burde ha vært på plass hos de fleste. Finans Norge har tatt tak i denne problemstillingen og tilkjennegitt en tydelig holdning til manglende oppfølging av dette regelverket hos sine medlemmer.

For øvrig ser vi at det synkende antallet MT-rapporter fra revisorer fortsetter, noe vi antar har sammenheng med bortfallet av revisjonsplikten for bedrifter med en omsetning på under fem millioner kroner. Det er imidlertid gledelig at rapporteringen fra forsikringsbransjen økte med cirka 20 prosent i 2013.

Oversikt over MT-rapporter 1994–2013

Hvitvaskingsteamet ble etablert i 1994 med to ansatte. Første året mottok vi 160 rapporter om mistenkelige transaksjoner. Teamet skiftet navn til Enheten for finansiell etterretning (EFE) i 2006. I 2013 hadde EFE 18 ansatte og mottok 4 272 MT-rapporter.

Jubileumshilsen

ØKOKRIM feirer 25 år

Justisminister **Anders Anundsen** (Foto: Stortinget / Terje Heiestad)

På vegne av regjeringen vil jeg gratulere ØKOKRIM med 25 års virke og uttrykke en stor takk for den betydelige innsats medarbeiderne ved ØKOKRIM gjør.

ØKOKRIM er viktig for å sikre en effektiv bekjempelse av grov økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet. ØKOKRIM har samtidig bidratt til rettsutvikling innen fagfeltene, og kompetanseheving i politietaten for øvrig. ØKOKRIM har i tillegg økt fokus mot kriminalitetsformene både i media og via utallige foredrag, undervisning og juridiske artikler.

Summen av dette omfattende og viktige arbeidet over tid er et langt bedre samfunnsvern mot undergraving av viktige samfunnsstrukturer, næringslivet, finansmarkedene, miljøet og velferdssamfunnet vi alle er avhengige av.

Til tross for det gode arbeidet som er gjort, er utfordringene i dag større enn noen gang tidligere. Det henger sammen med at kriminalitetsbildet er blitt mer komplekst og i økende grad preget av den teknologiske utviklingen, internasjonalisering og organiserte nettverk. Behovet for den kompetansen

ØKOKRIM besitter er derfor ubestridt. Skal vi møte disse utfordringene må vi øke innsatsen og ta i bruk nye metoder.

«Til tross for det gode arbeidet som er gjort, er utfordringene i dag større enn noen gang tidligere. (...) kriminalitetsbildet er blitt mer komplekst og i økende grad preget av den teknologiske utviklingen, internasjonalisering og organiserte nettverk. Behovet for den kompetansen ØKOKRIM besitter er derfor ubestridt.»

Jeg ønsker ØKOKRIM lykke til i årene som kommer, og understreker at regjeringen har bekjempelsen mot økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet høyt på dagsordenen.

ØKOKRIMs organisasjon 2013

